

Ersebet Királyi Museum tekintetes Igazgatója,

Budapest.

Magam sem tudom hogyan kezdjem levele -
met, de talán leghelyesebb mégis, ha Önökhöz fordul -
lok felvilágosításért és nem a Pesti Hirlaphoz, vagy
más újsághoz panaszos levéllel.

Art Önöknek nem kell mondanom, hisz
eleget tapasztalhatják, hogy mi, akik itt élünk ebben
a gyönyörű városban, csak most kezdjük igazán
észrevenni Budapest népességét és a mi nagyszerű
kínzseinket. Micsoda büszkeség és boldogság tölti el
az embert, amikor látja, hogy az idegenek milyen
elragadtatással járják a városunkat és a magyar
földet és milyen lelkesedéssel beszélnek minden -
ről. Ha az embernek alkalma van, mint ne -
kem is volt néha, hogy külföldieket és réges -
régben idegeibe AKADEMIA
kalauzolni a látóivalokon, amnyi örömben van
keze, hogy az ember maga is fellelkesül és azt
szeretné, hogy minden látóivalok, szórakozóhe -
lyek, intézmények, emberek, szokások a legjobb
szemben legyenek fel az idegeink előtt.

Így kérem, ma már valóban érettek
vagyunk az idegenforgalomra és azt abban
látom, hogy minden magyar ember és különö -
sen minden pesti ember személyes ügyeinek
tekintetével, hogy az idegen jól érezze itt magát
és semmiféle akadály ne érje, semmiféle gáncs -
sal ne illetessen minket. Ha valami hibát
látunk, a saját szemünkben resteljük és vét -
keznek érezni magunkat.

Ez történet sajnos e napokban is es
erővel írok t. p. Önöknek. Külföldi rokonaim ottani

ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZEUM

Kutatam a Museum katalogusában semmi
nyoma. Érthetetlen volt előttem a dolog, hát
hol lehet ez a gyűjtemény ha nem itt. Hát
lehet-e, hogy az Erzsébet ereklyék között éppen
ez, ilyen kedves magyar emlékek ne legyenek
külföldi rokonaim és barátainak is ismétlődő
hagyják el a museumot és olyanokat mondok,
hogy az ő országukban ez nem lenne lehet-
séges, ha van egy Erzsébet-museum, akkor
minden emlékek ott kellene együtt lennie,
különösen egy ilyenek. Nem tudom elképzelni, hol
lehet az a gyűjtemény, de nem hiszem, hogy
ne lehetne az a museum részére megszerezni.
Lehet már rendelkezve halandóknak őket tovább,
féltem, hogy valaminek más valódos ne érje őket
és — eugen.

Ugy értem, ZENEAKADÉMIA
LISZT MUSEUM
az igen hisztelt igazgatóknak, hát ha segíthet-
nek a bajon.

Hasznos hitelekkel

Főh. Margit
tanító

Bpest, 1936. VI. 22.

1 melléklet

Erzsébet királyné kedves magyar nótái

Magyar nóták! Minden nóták közt ez a legszebb a világon. Ahogy a falusi fonókban, lakzikon énekelik a sokszázados nótahagyományt őrző egyszerű parasztok. Ebből az ősi hagyományból táplálkozott műdalköltészetünk is. Ezer esztendő jókedve és szomorúsága zeng ezekben a dalokban. Nem csoda, ha megfogják mindenki szívét, aki hallja.

Erzsébet királyné szerette a magyarokat, természetesen szerette a magyar dalokat is. Az 1867-es koronázás nagyszerű ajándékai között szerepelt egy buzakék bársonyba kötött díszalbum. Szerény, de a királynénak mégis nagyon kedves ajándék volt ez. Magyar nóták kottáit gyűjtötte össze benne egy lelkes magyar ur és a gyűjteményt felajánlotta a királynénak.

Lapozzuk át ezt az Albumot. Milyen nóták voltak benne? Elég „merész” válogatás!

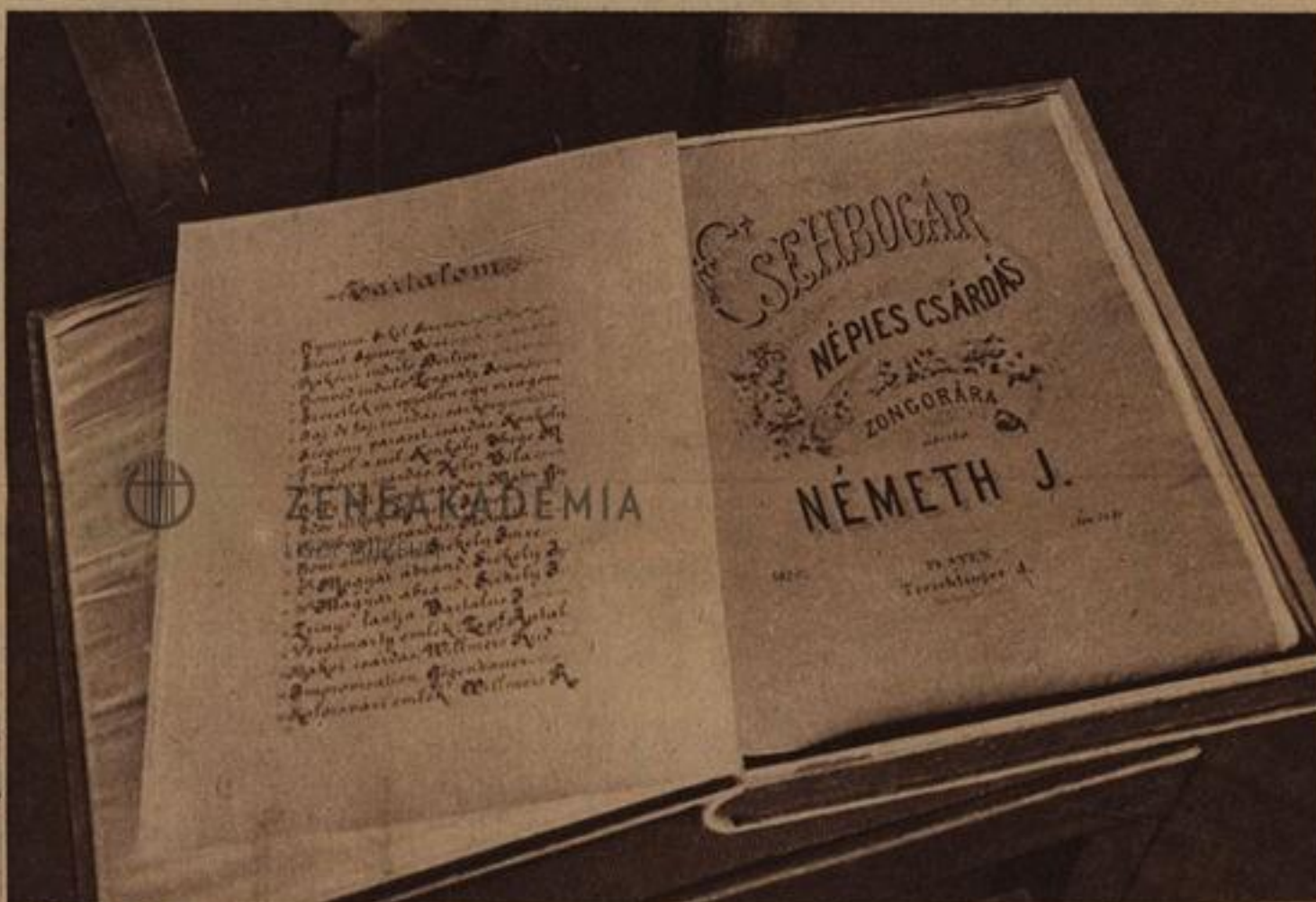
Kezdődik a Himnusszal és a Szózáttal. Mingyárt harmadik: Berlioz Rákóczi indulója. Azután a Honvéd-induló! Még ott fájta a honvédfelkelés leverése után a hatalom által ejtett sebek, még ugyiszólván csak félig huzzák rá a fátyolt a multra, amikor egy magyar ur honvéd-indulót küld a királynénak!

De a többi nóták között is akad kényes! Például a Cseh-bogár, cseh-bogár. Nemigen szerették labancvidéken ezt a nótát...

Sorrendben a honvéd-induló után: Vidéki Béla: Szeretlek én egyetlen egy virágom; Sárközi Ferenc: Jaj, de fáj...; Konkoly-Thege Miklós: Szegény

A buzakék díszalbum.

Az album tartalomjegyzéke és a „Cseh-bogár, cseh-bogár” címlapja. Baloldali kép: Erzsébet királyné könyvtárának könyvjegye.

paraszt, Fültyül a szél; Kéler Béla: Werbőczy-csárdás; Mahr Gy.: Hogy volt, hogy...; Németh János: Édes titkok, Cseh-bogár; Székely I.: Honi emlékeim, II. Magyar ábránd, XIV. magyar ábránd; Bartalus I.: Zrínyi lantja; Zapf Antal: Vörösmarty emlék; Willmers R.: Makói csárdás; Gegenbauer G. J.: Improvization; Willmers R.: Kolozsvári emlék.

Nincsenek biztos adataink, hogy ezeket tényleg mind ismerte volna a királyné az ajándékozás idejében, bizonyos azonban, hogy később mind megismerte őket. A buzakék bársonyalbum sokszor volt a kezében.

A királyné legkedvesebb magyar nótája, a *Lehullott a rezgő nyárfa ezüstsínű levele*, természetesen még nem lehetett benn ebben a gyűjteményben. Az akkor még ott pihent és várta a feltámadást egy magyar cigány száraz nótafájában!

De hogy Erzsébet királynénak kedvence lehetett ez az album, az nem lehet kétséges. Hisz róla mondotta Márkl Sándor, a kolozsvári egyetem rektora 1898 november 19-én, Erzsébet királynéről szóló emlékbeszédében:

— ... Udvarképezzé tette a csárdást s még szomorúsága napjaiban is huzzatta a cigánnyal, mintha igazán sirva vígadna a magyar!...

Talán éppen a buzakék albumból tette udvarképezzé a csárdást!

bakanesszeg. Egyet felrugott — nem kadétot, borjut — amely kinyílt s látni lehetett, hogy csak szalma van benne.

Keserően kacagott a vén katona.

— Persze, a százhuszonhetes. Das ruhmreiches Regiment. A kadétek szalmát hordanak hátukon. Egy kis gold-cream nem kellene nekik, gyenge vállukat kenegetni, Ylang-ylang, poudre de riz... haha, a jövő tisztjei. Szép iskola, mondhatom. Ez a hadsereg fejlődése, a modern vívmányok, meg a többi ostobaság... és szalma a borjuba...

A zászlóaljparancsnokokhoz fordult:

— A legközelebbi pihenőn a kadétek kihallgatásra jönnek, teljes tábori felszerelés... Majd adok én a kis-asszonyoknak. Hornista?! Hol az a gazember már megint? Hé, káplár, fujjon sorakozót!

A zászlóalj-kürtös teleképpel fújt a rézbe, az ezred megindult s ahogy a sáros, poros csapaton végigtekintett az ezredes, hangosan kiáltotta:

— Népfölkelők... valóságos népfölkelők!

Senki sem énekelt. A bakaszkodás, hogy marsközben dalol, elmaradt; a hideg, mérges tisztí arcokra vetett tekintet elég volt arra, hogy elfojtsa a nótázó kedvet. Időközben az ezredes visszafordult, elvágtatott a haladó oszlop mellett, újra visszajött s lármázní kezdett. Az első zászlóalj a leszedett nyakravalót a válldragon alá dugta, a második a sapka mellé, a negyedik le sem szedte.

Amint előre-hátra ugrált a kavicsgarmadák között, halni lehetett, hogy kiáltoz:

— Botrány... semmi rend, semmi egyöntetűség! Nagyon jól nevelt társaság ez a zászlóalj, gratulálok, őrnagy ur!

Hirtelen beállt az a teljes, néma csend, mikor a legnagyobb rangú lármáz. Pihenjben menetelt az ezred, a tisztek önkénytelen mégis szakaszaikhoz siettek, hogy valami baj ne legyen. A feljebbvalók szeszélye kitanulhatatlan.

Brauneck hevesen gesztikulált legelől. Ezuttal a bandával akadt dolga. A banda kislova igen sovány, micsoda botrány ez már megint. Talán megeszik a zabot előle. Hol az a lovász? Az a kutya jöjjön raportra.

A porfelhőben, mely alatt az ezred némán és szótalan haladt, ezuttal csak a lépések zaja s az ezredes klabálása volt hallható.

Azután néhány pukkanás, kicsi zaj, amit alig lehet észrevenni. Erősbödött, azután egész szalvák következtek.

— Állj!

A füsttlen löpor. Nem jó dolog. Ime, tisztán hallható, hogy lövik az ezredet, de nem tudni, honnan. A gondolat szinte megbénul. Mindenki tudja, hogy az ellenség gyakorlótölténnyel lövöldöz, mégis megretten. Az ismeretlenről való félelem ez. Az ezred megáll, a lövések egyre sűrűbbek. Honnan, honnan? Csak mikor egész sortűzekeket ad az ellenség, látszik meg kevéske, halvány füst, a hosszú, alacsony erdő szélén, mely lassan húzódik tova, mint ősz reggeleken a köd a nap előtt.

Hát csak ez kellett még. A fáradt, kimerült csapat újra tűzbe induljon. Az ezredes harsány hangon kiált:

— Támadás az erdő felé. Első és második zászlóalj — tűzvonal!

Gyorsan átveti magát a két batalllon az árkon s az ugaron csatárláncba oszlik. A tartalék a porba fekszik s az árokba. Pár perc alatt a kékruhás emberek hosszú vonalban haladnak előre, a tartalék lassan megy utánuk.

— Balszárnny szorosabban! Takarás! Takarás! Mi ez? Miért nem adnak tüzet? Hornista, gazember! Hol vagy?

Brauneck dühösen vágat az osztályok között.

— Micsoda tartalék ez! Hogy fekszenek! Mint egy esomó bivaly a sárban! Na, köszönöm. Inkább penzióba, mint itt maradni! Kapitány ur, nézze a századát! Csinaljon rendet.

Amazok elől már lövöldöznek erősen. A Manlicher gyors, hirtelen pukkanásai követik egymást. Küldöncök szaladnak hátra.

Ujabb századok sietnek az ugarra. Fölösztanak, a legénység sietve megy előre, megbukva a szántás kupacában.

— Micsoda rend ez? — kiáltja Brauneck.

Elöl az alezredes, az őrnagyok vezényszava szerint megy az álesata. A puskatűz fokozódik.

— Gyorstűz!

Az egész vonal átveszi a sortűzet.

Azután a századok hirtelen előretörnek, a roham megkezdődik. A szuronyok csillognak a fegyvereken, a tömeg rohamban fut az erdő felé.

— Hurráh! Hurráh!

Ez az utolsó kísérlet, a tömeg rádobása az ellenfélre, ami után már komoly esetben, im Ernstfalle, mint a közsöknél mondani szokás, a szuronyharc következik. A legénység már izgatott, benne van a hadakozás dühe, a káplár csak úgy viszi az emberelt, mint „ércfalba”. Egy-más hátán van az egész, a kimarjult lábu, fáradt katona e pillanatban úgy ugrik és fut, mint a porond gimnasztája s ha idején nem fujnának megálljt a kürtösök az egész vonalon, belemártaná nagy izgalmában ellenséget játszó bajtársába a szuronyát.

Az ellenség visszahúzódik a roham elől, az erdő szélén, a fák lehajló ágai alatt csapatok futnak a sűrűbe.

Azon a helyen, melyet ezek elhagytak, megáll a támadás, a harc kedv egy pillanat alatt lehül, a legények egymással veszekedve szedegetik a földről a gyakorlótöltény kilőtt hüvelyelt, miket a másik nem vihetett magával.

Előbb állj-t fujtak, azután pihenj-t.

Ez az embereknek szól, azután jön a tiszteké, ami az ezredes mai hangulatával keserves dolog lesz a megbeszélés.

Amint a hosszú, elnyújtott kürtszavak elhangzanak, mogorva arccal lépdelnek a századparancsnokok, a törzstisztek az ezredes felé.

Brauneck jó távol állt meg lovával egy magányos hársfa alatt. Messziről látszik rajta, hogy izgatott szavakat vált az adjutánsal. Komoran néz végig a tiszteken s a tisztelgés után beszédbe fog.

— Uraim, én elég vén ember és vén katona vagyok. Ez nem járja, ami itt megy. Én mondom. Én ma azt tapasztaltam, hogy ebben az ezredben nincs menetfegyelem, nincs tűzfegyelem, egyáltalán nincs fegyelem. Nincs itt semmi. A századoknak fogalmuk sincs arról, mint kell felvonulni a csatártűzhöz. Nincs erő a mozdulatokban, ami határozottan a hiányos kiképzésre vall. A legénység nem tudja, mit tesz, az altisztek nem érnek semmit. Száz pulykát szebb rendben lehet felhajtani valahova, mint itt egy századot. Száz pulykát, uraim. Én mondom...

Egy pillanatra megállt. A tisztek sorfalában csend volt, ki sem mozgott...

Ezt a csendességet ekkor zaj, láрма vágta kettőbe, mely az erdőszélén pihenő legénység között támadt.

— Éljen, éljen! Szervusz! Hahó! Megkerült, itt van! Hej, Marcel, megjöttél? Nini, a bolond!

Az erdő szélénél kissé beljebb, azon a tisztáson, melyen át a rohammal elvert ellenség egy negyedóra előtt visszavonult, lassan öt kocsit bontakozott ki a fák alól, a jó erős lovakkal, a kocsis mellett egy-egy katona, kiken messze virit a százhuszonhetes ezred élesszínű parollja.

Az ezredes még türelmetlen lovával volt elfoglalva, azután folytatta a megbeszélést, amit azért neveznek megbeszélésnek, mert csak egy beszél, a többi hallgat.

— De uraim, — szól emeltebb hangon — el kell ismerem, amit már többször tettem, hogy az ezred elhatározó pillanatokban teljesen érvényesíteni tudja magát. Tekintetbe véve az ötnapi menetelést, a rossz terepnumot, az élelmezés hiányosságát, el kell ujólag ismerem, hogy a legénység a kitűnő, példás vezetés alatt ép most, szemlénk előtt, oly teljes, erős, feltartóztatlan rohamot csinált, amely egyedül képes arra, hogy védett pozícióból kiverje az ellenséget akkor, midőn a támadó nyílt terepnumon dolgozik. Ezért fogadják még egyszer elismerésemet. Köszönöm, uraim!

Vidáman emelte sapkájához kezét. Öregebb tisztek, arcukon a százhuszonhetesek megszokott büszkeségével, tisztelegtek vissza s meg voltak győződve most már, hogy nem is mehetett volna másképpen ez. A fiatalabbak nevettek, a törzstisztek vidáman mentek a táborozó ezred felé Brauneck mellett, aki mosolygott s becézve simogatta meg lova nyakát, amint beszélt.

— Azt hiszem, egy órát pihenhetünk, uraim.